

POZSONYI MAGYAR REFORMÁTUSOK ÉS EVANGÉLIKUSOK EMLÉKIRATA

EMLÉKIRAT melyet a pozsonyi magyar református és a pozsonyi magyar evangélikus egyház presbiterei és tagjai állítottak össze abból a szomorú alkalomból, hogy egyházi főhatóságunk 1948. február 28-án, illetve 1948. március 8-án elrendelte a kormánytényezőkre hivatkozva a magyar istentiszteletek betiltását

Köszöntjük e sorok olvasóját, és kérjük, olvassa végig ezeket a mondatokat tiszta szívvel és elfogultság nélkül, úgy, ahogy mi írtuk.

Megrendülve és keserű szívvel vettük a hírt, hogy egyházi főhatóságunk intézkedésére ezentúl nem imádkozhatunk az Úr Istenhez édes anyanyelvünkön s nem hallgathatjuk az Isten ígését ezen a nyelven abban a két templomban, amelyet elődeink építettek a protestáns keresztény hit erős házainak ebben a városban. A hitelenség mai korában, midőn az erkölcsök általános romlásában az igazság és az igazságosztás, az együttérzés és a kegyelem a legnagyobb érték az egy valláson levők között, mi nem tarthatjuk be ifjúságunk legszebb esküvését, mellyel a konfirmáció órájában fogadalmat tettünk hitünk, anyanyelven való hitünk megtartására és védelmére. Uram Isten, hiába imádkozunk Hozzád, Te nem őrzöd meg a mi házunkat? Nem tudjuk ezt elképzelni, mert hívő emberek vagyunk. De nem tudjuk elhinni azt sem, hogy egyházi főhatóságunk ezt az intézkedést kellő mérlegelés alapján tette meg, azért arra kérjük e sorok olvasóját, hasson oda, hogy a pozsonyi református és evangélikus magyar istentiszteletet megtiltó intézkedés visszavonassék a mi épülésünkre, az állam biztonságára és Isten dicsőségére változatlanul hirdettethessék.

Indoklásul és meggondolásképpen felhozzuk a következőket:

1. A mi magyar istentiszteleteink betiltását keresztény evangélikus vagy református egyén nem mondhatja ki anélkül, hogy az egész protestánsztizmus általános érvényét ezzel fel ne borítsa. Mert a protestáns istentisztelet, melynek liturgikus tengelye az igehirdetés, csak a hívők anyanyelvén tartható meg. A protestánsztizmus négy és félszázados tradíciója, az egész reformáció értelme és az evangéliumi misszió alapelve borul fel abban a pillanatban, midőn a hívők anyanyelvét elveszik és más nyelvre kényszerítik őket. Ha ezt bárki evangélikus vagy református keresztyén létére megengedi, vagy közömbösséggel figyelmen kívül hagyja, saját protestáns egyháza alatt vágja a fát. Jaj annak, aki egy elvet statuál, s azt hiszi, hogy azt csak mások ellen fogja használni. A szenvedélyek gyakran körbejárnak, és az elvek irányt változtatnak.

2. Pozsonyban több mint négyszáz év óta vannak protestáns istentiszteletek, s négy évszázad alatt a magyar fennhatóság idején, mindig zavartalanul imádhatták itt az Istent magyarul, szlovákul, csehül és németül. Soha a magyarok nem tiltották be itt a szláv nyelvű istentiszteleteket. S hogy ne a régmúltban keressük a sok példát, elevenen ható, nemrég történt egyetlen példát sorolunk fel csupán, melyet mi kortársak átéltünk és megvalósítani segítettünk. Ez 1940. szeptember 12-én történt. Akkor a szlovák belügyminiszter bezáratta a pozsonyi csehtestvér egyház Cukor utcai templomát és lepecsételte annak ajtaját is, hogy Pozsonyban cseh nyelvű istentiszteletet ne tarthassanak többé. S akkor a csehtestvér egyház kérésére a pozsonyi magyar reformátusok Szabó Béla mostani esperes úr igazi protestáns magatartása révén a magyar egyházközségbe fogadták az üldözött cseheket. És 1945 áprilisáig a pozsonyi magyar református templom a csehtestvér egyház temploma is volt egyúttal, a Sadlon Gusztáv cseh lelkész úr kifelé úgy szerepelt a hatóságok előtt, mint a pozsonyi magyar református egyház lelkésze. Pedig 1940-ben sem a második világháború kimenetele, sem a magyarság esetleges jövő helyzete Csehszlovákiában nem volt ismeretes. Ez tehát önzetlen igazi protestáns szeretetből fakadt.

3. Nemrég megtartott prágai manifesztáció, amelyen az összes keresztyén egyházak képviselői találkoztak, megegyeztek abban, hogy hathatósan támogatni fogják a keresztyén

vallás megmaradását és Isten igéjének terjesztését, mivelhogy csak ez biztosítja az emberek erkölcsi megújódását. Egyetértünk azzal, hogy az Isten tiszteletétől elhajlított ember erkölcsi és általános emberi vonatkozásban is bizonytalanná és hitetlenné válik. Itt az alkalom tehát, segítsenek a keresztyén hit csehszlovákiai védelmezői a pozsonyi protestáns magyaroknak. Mi is változatlanul hívők és erkölcsi alapon élő egyének óhajtunk maradni.

4. Hazugság volna, ha Luther és Kálvin, Hus és Comenius elveitől elfordulnának a mai csehszlovákiai protestáns vezetők. Miképpen hazugság volna mitőlünk, ha szlovák nyelvű istentiszteletek megtartását kérnénk, hiszen e nyelvet tisztelhetjük, de nem az anyanyelvünk, nem értenénk sem a prédikációt, sem az éneket. Hol maradna hát a belső átélés öröme: amely az istentisztelet egyetlen értelme? Az emberi lelkeket nem elveszejtetni, hanem megmenteni kell. Minő haszontalanság akkor életüket is feláldozó keresztyén misszionáriusokat küldeni civilizálatlan, vad ázsiai és afrikai népek közé, meghirdetni Jézus evangéliumát azok anyanyelvén, midőn ezt az evangéliumot ugyanezen az alapon egy közép-európai régi városban nem szabad tovább hirdetni. Itt a keresztyénység legnagyobb erkölcsi dilemmájával állunk szemben, amelynek becsületes megoldásával tarthatja csak fenn magát az egyház. Elejtésével minden józan szemlélő előtt elveszíti létének értelmét.

5. Az elnyomás és sanyargatás nem a keresztyén szeretetet hinti szét a szívekben, hanem a keserűséget és megaláztatást. Nekünk, itt Közép-Európában cseheknek, szlovákoknak, magyaroknak, németeknek, mindnyájunknak csakis a kölcsönös szeretet, türelem és megbecsülés révén van jövőnk. Ezek nélkül mindnyájan elpusztulunk, mint a sivatagi fű.

Mindezekre rámutatva kérjük őszinte belátását, megértését, ügyünk támogatását és reformálását. Az Úr Isten, akiben hiszünk, támogatja az igaz hívők ügyét. Ne gáncsolják el hát az emberek.

Pozsonyban, 1948. március 8-án

A pozsonyi ev. református magyar egyház
és az ág. hitv. evangélikus magyar egyház
presbiterei és tagjai

(Magyarságkutató Intézet Archívuma, 256/1986)